

It sykjen nei in eigen stim

Tryntsje van der Steege is har libben lang al dwaande mei taal en boeken. Se lêst in soad, skriuwt en redigearret teksten, makket oersettingen en resinsjes. Mar sels oarspronklik wurk skriuwe? Dêr tocht se net oan, oant se nei de Skriuwersfakskoalle gie.

‘Ik wie mear in lêzer as in skriuwer’, fertelt Tryntsje van der Steege. ‘Wol hie ik altyd plezier oan skriuwen, mar ik ûntwikkele my mear ta oersetter, redakteur en resinsint. Mei in kritysk each gie ik mei teksten fan oaren oan de slach.’ Se studearre Ingelsk en wurke earder by in útjouwerij. No wurket se by Ljouwert City of Literature en hat se in eigen tekstburo. ‘Ik miende dat ik net kreatyf genôch wie om sels te skriuwen. Dat ik dy fantasy net hie om in ferhaal te betinken.’ Dat feroare nei’t se mei in burn-out út it wurk rekke. ‘It woe net mear, myn holle koe it allegear net mear betinke. Doe’t it wer wat better gie, wie de kreativiteit it earste dat weromkaam. Ideeën, en de rêst en de romte om dy ideeën groeie te litten. Dat wie net iens fuort mei in ferhaal, ik woe wat yn de tún hawwe, mar wist net goed wat. It wie fijn om út it neat wei wat nijs te betinken. Ik woe dy kreativiteit fierder ûntploaie. Ik hie altyd al in dream om sels in boek te meitsjen, wat en wêroer, wit ik noch net. Us mem fertelde trouwens lêsten dat ik as bern al ferhaaltsjes oan it meitsjen wie, dat wist ik net mear.’ Yn dy perioade waard se frege om in Fryske oersetting te meitsjen fan it Ingelske boek *Enola Holmes*:

De saak fan de fermiste markys. ‘Dat waard myn persoanlike reynte-graasjeprojekt. Ik koe it moai yn myn eigen tempo dwaan. It wie

hearlik om te boartsjen mei taal en te sykjen nei de goeie wurden. It ferhaal wie der al, mar ik koe myn eigen wurden deroan jaan.’ It sette wat yn gong. ‘Ik begûn te tinken: hoe soe it wêze as ik dit sels betink? En soe ik mei de achtergrûn fan alles wat ik sels lêzen en bewurke ha, dochs net sels wat meitsje kinne dat de muoite wurdich is? Troch

Tryntsje van der Steege. (Foto Natalia Balanina)

dy ûnderfiningen ha ik wol in bepaald idee by literatuer. Soe ik mei dy kennis sels skriuwe kinne?’

Oars sjen

Se melde har oan by de Skriuwersfakskoalle, in fjouwerjierrige oplieding. Yn it earste jier krijst skriuwtechniken. ‘Dêrby learst benammen om mei oare eagen nei details yn it deistige libben te sjen. Wat sjochst om dy hinne, wêr hellest ynspiraasje wei, wat kinst brûke, wat rekket dy, wat fregest dy ôf?’ Studinten wurkje oan koarte ferhalen en leare oer de opbou fan in stik, hoe’t dialogen en fertelperspektyf wurkje. ‘In opdracht is bygelyks frij skriuwe: set de wekker op tsien minuten, begjin mei skriuwen en hâld pas op as de wekker giet. De earste kear tocht ik ‘wêr bin ik yn

Frysk

By de Skriuwersfakskoalle wurde ferhalen yn it Frysk skreaun. Dat kin foar guon dielnimmers in drimpel wêze, om’t se de taal net genôch yn de macht hawwe. Dat is lykwols net nedich. ‘It giet yn de lessen net oer it Frysk datst brûkst, mar hoe’tst dyn ferhaal fertelle wolst. It giet net om de taal, mar om it ferhaal. Ik wol ûntdekke oft ik ferhalen meitsje kin en fyn it nijsgjirrich om te sjen oft ik it Frysk op sa’n manier behearskje, dat it past by dat wat ik fertelle wol. It is leuk om mei it Frysk nuânses te sykjen, hoe’t ik it sa boetsearje kin dat it sa presys mooglik útdrukt wat ik sizze wol. Sa hie ik net earder mei it Frysk dwaande west.’

fredesnamme mei dwaande’, by de tredde kear hie ik nei dy tsien minuten in pear goeie ideeën.’ In oare oefening is om alle dagen in ferwûnderingsmomint op te skriuwen. ‘Wat falt dy op en besykje dat sa goed mooglik te beskriuwen om sa de ferwûndering oer te bringen. Hoechst it net sels te betinken, it giet derom watst dermei dochst.’

Om’t de lessen yn in groep binne, kinst fan elkoar leare. ‘We lêze en besprekke elkoars teksten, jouwe op in goeie manier beârgumintearre feedback. En dy lêzersblik, wat rekket my yn in tekst en wêrom, helpt ek wer by it skriuwen. Sa fynst dyn eigen styl en toan. Der is romte en frijheid om dat út te sykjen en te ûntdekken. It finen fan de eigen stim, dêr

Arjan Hut jout op Tresoar les oan in klasse fan de Skriuwersfakskoalle. (Foto Gerda van der Wijk)

draaie de lessen om. Alles is oait alris earder sein en beskreaun. It giet dêrom hoe'tsto it sizze kinst. En troch de groep hast fuort meilêzers, sadatst sjen kinst oft it wurket.'

Ferhalewedstriid

Se sit yn it twadde jier; it blok proazalessen is ôfsletten. Se skreau dêrfoar it ferhaal 'De ynset dêr't se de ferhalewedstriid fan Boeken fan Fryslân mei as tema 'Ut 'e bocht' mei wûn. 'It ferhaal hat in surrealistyske sfear. Ik fyn it leuk om dat op te roppen en te sjen hoe fier't ik dêryn gean kin.' Se mocht it foarlêze op in drokbesochte literêre jûn. 'Foar it earst mei eigen wurk optrede wie spannend, mar ik bin ek grutsk op myn ferhaal en woe it graach hearre litte.' It ferskynt meikoarten yn literêr tydskrift *Ensaft*. Se is no dwaande mei in oar ferhaal. 'Dat leit tichter by

mysels. It earste ferhaal is net werom te lieden op wat dat ik sels meimakke ha. It is minder persoanlik, mear fantasy. Dit nije ferhaal is basearre op oantinkens op in gegeven út myn bernetiid. Dat is oars, want dat giet mear oer mysels, wêrtroch't it spannender is dat oaren der wat fan fine kinne. Dêrom is it sa fijn om it yn de les mei de oaren te bepraten. It is in feilige omjouwing om te sjen hoe't it foar my fielt en oft ik der mei nei bûten wol.'

Ynspiraasje hellet se ûnder oare út it wurk fan oaren. 'Wat en wêroer't oare skriuwers skriuwe en hoe't se dat skriuwe, dêr helje ik út wat ik moai fyn en wat my rekket, en al dy yndrukken hâld ik yn myn achterholle as ik mei myn eigen ynteresses, ideeën en ferhalen oan de gong gean. Dat foarmet it útgongspunt en de ynspiraasje foar wat ik sels skriuwe wol, om ta in eigen stim te kommen. En sa

jout it skriuwen ek wer in ekstra diminsje oan it lêzen, omdat ik mei in skriuwersblik hiele oare dingen yn boeken ûntdek as mei lêzerseagen.'

Skriuwer

Kinst it leare om te skriuwen? 'Ik tink datst it wol in bytsje ha moatst en dan kinst it better leare.' Om harsels in skriuwer te neamen, doart se noch net rjocht. 'Dat mei tink ik pas as ik de oplieding ôfmakke ha. Eins wie ik al in skriuwer, mar op in oare manier. It skriuwen is in logysk ferfolch fan alles wat ik earder dien ha. Foar myn wurk bin ik dwaande om in sa goed mooglik literêr klimaat yn Fryslân te organisearjen en dêrneist kin ik der as skriuwer sels oan bydrage. It is in moaie kombinaasje om dwaande te wêzen mei lêze en literatuer.' ■

troch Meindert Reitsma

Skriuwersfakskoalle

By Tresoar giet it net allinnich om de skriuwers út it ferline, mar ek om dy fan de takomst.

Fryslân is ryk oan skriuwkursussen, om sadwaande it skriuwen op in heger plan te bringen. Lykwols ûntbruts in strukturele skriuwoplieding. Dêrom binne Tresoar, Ljouwert City of Literature en de Schrijversvakschool Groningen yn 2021 úteinset mei de Skriuwersfakskoalle. Yn Grins en yn oare stêden bestiet al langer in Schrijversvakschool.

Dy ûnderfining is brûkt om in Frysktalige skoalle op te setten. De skoalle is foar begjinnende en betûftere skriuwers en biedt lessen oan op

ferskate nivo's. Yn it earste jier krijst les oer algemiene skriuwtechniken en yn lettere jierren

ferdjippst dy yn sjenres lykas proaza en essay. De lessen wurde fersoarge troch dosinten dy't sels ek skriuwer binne, bygelyks Jetske Bilker en Doeke Sijens. De lessen wurde jûn yn Tresoar. Utgongspunt is datst as studinten fan inoar learst en datst dyn wurk úteinlik ek op in poadium bringst. De ambysje is dat der op termyn ien Skriuwersfakskoalle yn Fryslân komt,

mei dêrûnder ek Nederlânsk- en oarstalige lessen beflapt. Sjoch foar mear ynformaasje op www.svsgroningen.nl/skriuwersfakskoalle. ■

